

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. הא קמ"ל דאפילו במקום שנוטלין שכר על המקרא שרי למשקל על המדרש לא שרי למשקל ... שכר שימור ... שכר פיסוק טעמים.....1
- ב. תינקות לא קורין בתחילה בשבת אלא שונין בראשון.....2
- ג. השוכר את הפועל לשמור את התינוק לשמור את הפרה לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת.....2
- ד. ואם היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותן לו שכר שבת לפיכך אם אבדו חייב באחריותן.....4
- ה. שינוי וסת תחילת חולי מעיים.....5

דף לז.

א. הא קמ"ל דאפילו במקום שנוטלין שכר על המקרא שרי למשקל על המדרש לא שרי למשקל ... שכר שימור ... שכר פיסוק טעמים

כל¹ מי שיודע ללמוד תורה חייב ללמד עם אחרים בחנם, בין בתורה שבכתב בין בתורה שבעל פה, שכן למדו רז"ל מקראי דכתיב שנאמר (דברים ד פסוק יד) וְאֶתִי צִוָּה יְקֹנֵךְ בְּעֵת הַהוּא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים וְנֹאמַר (שם פסוק ה) רְאֵה לְמִדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים פֶּאֶשֶׁר צִוֵּנִי יְקֹנֵךְ אֱלֹהֵי וְגו' מאי כאשר צוני ה' אלא כאשר למדני, כלומר מה הוא למדני בחנם אף אני חייב ללמד אתכם בחנם כל מה שלמדתי ממנו יתברך, והוא הדין מהיום והלאה כל מי שילמוד עם אחרים כמוני עמכם חייב ללמוד בחנם, והיינו בין תורה שבכתב בין תורה שבעל פה.

תורה שבכתב יש בה פיסוק טעמים, פירוש לנגן המקראות כהלכתן, וקיימא לן שזה אינו דאורייתא, לפיכך נוטל המלמד שכר שילמדם פיסוק הטעמים, וזה אפילו בגדול מותר. אבל בתורה שבעל פה אין בה שום היתר ליקח המלמד שכר ממנה.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רמו ה

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

וכל חידושי סופרים, דהיינו מה שנתקן מדרבנן, מותר ליטול שכר ללמדו.
וכל מלמד² תינוקות מותר לו ליטול שכר, אף על פי שאסור ללמד תורה בשכר, מכל מקום התינוקות שהם קטנים הם צריכים שימור, לשמורם שלא יצאו החוצה ויעסקו בדברים בטלים, ובעד זה מותר ליטול שכר.

ומי שהוא בעל מלאכה ואומנות ומניח מלאכתו ומלמד, הרי זה מותר ליטול שכר גם מהגדולים שאינם צריכים שימור, לפי שאינו אלא שכר בטילה הניכר ומוכח מפני שביטל ממלאכתו. ואפילו אינו לומד עמהם אלא מקצת היום ומקצתו עוסק במלאכתו ופרנסתו.

ואם לומד עמהם כל היום ואינו עוסק בשום מלאכה ועסק כלל, מותר לו ליטול שכרו מהם אפילו אינו בעל מלאכה ואומנות כלל, לפי שאלו לא למד עמהם בודאי היה מוכרח לעשות איזה עסק להחיות נפשו ונפשות ביתו, ועכשיו שלומד עמהם כל היום ואינו עוסק כלל אין לך שכר בטילה הניכר ומוכח גדול מזה, ומטעם זה נהגו בימינו ליטול שכר עבור לימוד התורה בכל מקום.

ב. תינוקות לא קורין בתחילה בשבת אלא שוניין בראשון

אין³ קורין לתינוקות בשבת מתחלה מה שלא למדו כבר, אלא שמתחילין עתה ללמוד, משום טורח שבת, אבל מה שקראו פעם אחת, חוזרים עליו בשבת. אולם לא ישנה להם דבר ישן, שלמדו כבר⁴. וי"א⁵ ששיכול לשנות להם גם דבר ישן.

ג. השוכר את הפועל לשמור את התינוק לשמור את הפרה לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת

חז"ל אסרו שכר שבת⁶, דהיינו קבלת שכר תמורת עבודה הנעשית בשבת, גם אם אין כל איסור בעצם עשיית העבודה, גזירה משום מקח וממכר⁷. ושכר

² שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק א סעיף ב

³ שו"ע ונו"כ שם רמה יד

⁴ דהא איתא ביומא דף כ"ט מגמר בעתיקי קשה מחדתא (מיהו יש לחלק). פ"ת שם ו

⁵ דמגמר בעתיקי קשה מחדתא זהו בלמוד של עיון משא"כ בלימוד תינוקות ערוך השולחן שם סעיף יב

⁶ שו"ע ונו"כ או"ח שו"ד

⁷ שם במ"ב ס"ק טז, ועיין שו"ת שו"מ מהדו"ה סי' צא, דלדעת הרמב"ן בפרשת אמור, אית ביה דררא דאורייתא. ועיין ח"י הגר"ח על שבת י"א א, דאיסור שכר שבת אינו דאסור להרויח בשבת, אלא דאם עשה מלאכה, אף דהיא מלאכה מותרת, כמו שמירת פרה, מ"מ היכא דמשתכר בזה אסור לשמור משום שכר שבת, והשמירה אסורה, וכ"ה בצפנת פענח על הרמב"ם פ"ו מה' שבת הכ"ה בדעת רש"י במו"ק. ועיין שמירת שבת כהלכתה פרק כח הערה קטז

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

– שבת אסור אפילו אם קיבל על עצמו מבעוד יום לעשות את העבודה בשבת ולקבל את השכר תמורת העבודה אחרי צאת השבת⁸.

איסור שכר שבת חל על מקבל השכר⁹, אך גם על נותן השכר חל איסור, שהרי הוא מכשיל את חבירו, ועובר איפוא¹⁰ על "ולפני עור לא תתן מכשול".

לשכר שבת נחשבת התמורה בעבור נתינת כל שירות שהוא¹¹, הן שירות שיש בו משום עבודה, הן שירות של השכרה (חדר, כלים וכד') הן כל שירות אחר. אבל הלוקח מחברו בשבת מאכל או משקה, או הלוקח בשבת תרופה מבית המרקחת הרי הוא חייב לפרוע חובו אחרי צאת השבת, ואין בזה משום שכר שבת¹².

לפיכך שמר טף – בייבי סיטר הנשכר לשמור על ילדים ביום שבת, יש בו איסור שכר שבת, ואף אם משלם בפעם אחת על שמירתו בשבת ושמירתו בימות החול, אין זה בגדר הבלעה, כיון ששכרו לימים נפרדים.

וכן הנשכר לשמור על חית המחמד של חבירו ביום שבת, יש בו איסור שכר שבת, ואף אם משלם בפעם אחת על שמירתו בשבת ושמירתו בימות החול, אין זה בגדר הבלעה, כיון ששכרו לימים נפרדים.

וכן הדין אם נשכר לשמור על גדולים או עציצים של חבירו¹³.

ומשום כך אין עליו אחריות ממונית, במידה ואירע נזק כל שהוא בשבת כיון שאינו נוטל שכר¹⁴.

דף לז:

⁸ עיין סי' שו בפמ"ג מ"ז ס"ק ד.

⁹ ע"ש בפמ"ג, וע"ע תהל"ד סי' רמז ס"ק א בשם המנוה"ט וארחות חיים סי' רמז ס"ק ב בשם המנוה"ט והעו"ש, דהאיסור הוא גם על הנותן, אלא דעיין תהל"ד סי' שו ס"ק ז בשם המנוה"ט, דדין זה לא מוזכר בשום מקום, וגם התהל"ד שם דוחה ראיתו, וגם בסי' שו במ"ב ס"ק כא משמע, דהאיסור הוא רק על המקבל, וכן משמע לכאורה בסי' שלד במ"ב ס"ק סא

¹⁰ מ"ב שם כא

¹¹ עיין סי' רמז במ"ב ס"ק ג, וע"ע שו"ת מהרש"ג ח"ב סי' ס"ק א, וע"ש בתשובותיו ח"א סי' סה, דכל שהכלים מתקלקלים ע"י השימוש בהם, אין בהשכרתם משום שכר שבת.

¹² עיין שו"ת נו"ב מהר"ת או"ח כוסי' כו.

¹³ דדוקא בשקנו מידו הא לאו הכי אין דין שמירה במחובר לקרקע ואפילו אם היה שכיר שבוע או חודש אינו חייב במחובר לקרקע כשנגנב. באור הלכה שם ד"ה לשמור

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ד. ואם היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותן לו שכר שבת לפיכך אם אבדו חייב באחריותו

שכר שבת האסור כאמור, הוא זה המשתלם בנפרד בעבור שירות שניתן בשבת, או אפילו משתלם יחד עם השכר בעבור שירות שניתן בימות החול, כאשר שירות זה אינו קשור לזה שניתן בשבת. אבל מותר לקבל תשלום בעבור עבודה שנעשתה במשך תקופה מסויימת, כגון חודש, שבוע או ימים מספר, והשבת בתוכה, והוא הנקרא בפי חז"ל: "שכר – שבת בהבלעה"¹⁵.

במה דברים אמורים שתשלום בהבלעה מותר, בעבודה המתבצעת על פי הסדר שהצדדים רואים אותו כמחייב ומצפים שימשיך להתקיים¹⁶. לא כן אם הם רואים אותו כזמני, כלומר שכל צד חפשי לסיימו כראות עיניו ומקבל השירות חייב לשלם רק את המגיע בחישוב יומי עד לתאריך הסיום, שאז אסור לקבל תמורה עבור העבודה שנעשתה בשבת, אפילו כחלק מתשלום עבור כל תקופת ימי העבודה¹⁷.

ולפיכך, שמר טף, מורה פרטי או כל עובד אחר, מותר לקבל שכר גם בעבור עבודתו בשבת, אם הוא עובד בקביעות בשכירות מחייבת, גם אם התשלום הוא לפי חישוב מספר השעות, ובכללן השעות שהוא עובד בשבת או ביום טוב.

¹⁵ סי' שו סעי' ד ובמ"ב ס"ק יח ובביה"ל ד"ה והתנה. ועיין שו"ת שו"מ מהדו"ה סי' כד, הא דמותר שכר – שבת בהבלעה, כיון דעיקר גזירת שכר – שבת משום מו"מ, והיינו שלא יכתוב, וא"כ כל שהוא בהבלעה, לא יכתוב בענין שבת בפ"ע ועיין שו"ת האלף לך שלמה או"ח סי' קלב דמשמע לכאורה, דאדם המחזיק בתפקיד קבוע, ואם לא יעבוד בשבת, עם או בלי שיקבל שכר תמורת העבודה בשבת, יעבירוהו ממשרתו, דמותר לו לקבל תשלום תמורת עבודתו בשבת והתשלום תמורת עבודתו בשבת נחשב לו כמתנה שמעניקים לו, ע"ש. ועיין שש"ע שם הע' קלד וז"ל ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דלא מסתבר כלל שיהא מותר לקבל שכר – שבת אם נתן השכר אומר לו, שאם לא יעבוד בשבת, לא יקבל שכרו גם לימות החול. ומ"ש המהרש"ק בתשובה הנ"ל, נראה דמיירי באופן שהתנו ראשי הקהל עם שוחט העיר שצריך לשחוט גם ביום טוב עבור בני העיר בחינם או ע"י דרכי היתר, עכ"ד.

¹⁶ סי' שו סעי' ד ובמ"ב ס"ק כ.

¹⁷ הדבר הקובע איננו איפוא אם התשלום הוא בעבור ימי החול יחד עם ימי שבת, אלא אם אמנם הצדדים רואים את העבודה כהמשך אחד המשתרע על תקופה שבתוכה ימי חול וימי שבת. חישוב שכר יום יומי, שלא במסגרת תקופת עבודה צפויה מראש, מעניק חשיבות יהודית לכל יום ויום, לרבות ליום השבת, כך שלא ניתן ליחס את התמורה למכלול הימים שהשבת נבלעה בתוכו. ודע, דאפי' בהבלעה לא התיירו לקחת "תוספת – שבת", דהיינו תעריף מיוחד לעבודה בשבת עבור עבודה שנעשתה בשבת, דבכה"ג אין זה בהבלעה, וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל. ונסתפק הגרש"ז זצ"ל, במי שנשכר לעבוד בשבת בצהריים וגם שעות מספר במוצ"ש, דאפשר כיון שהוא מתחיל בשבת, אין זה חשיב כהבלעה. ואין זה דומה לדין שבסעי' עא, דהתם התשלום הוא עבור השימוש בבנין, אבל לעבוד גרוע טפי. שש"כ שם סעי' סד והערה קלה

הלכות הדרף היומי

מסכת גדרים

ומכל מקום אין לשכור את השירות בשבת עצמה, גם כאשר מדובר בשירות המותר בשבת והוא מבטיח לשלם לו לנותן השירות בהבלעה¹⁸. וגם אם הוא שוכרו מבעוד יום אל לו לדבר בשבת על השכר שישלם אחר השבת תמורת השירות, גם אם ישלם בהבלעה, כלומר ישלם את תמורת עבודת ימות החול עם המגיע על שבת. זאת ועוד, אפילו רק לשאול אדם, אם רצונו לעבוד אצלו בשכר במוצאי שבת אסור¹⁹.

ומשום שרשאי ליטול שכר בהבלעה המותרת, הרי מוטלת עליו אחריות וחובה ממונית לשלם במידה ואירע נזק או הפסד, ואפילו אם לא אירע בו הפסד אך שלא שמר ביום השבת יכול לנכות לו משכרו²⁰.

ה. שינוי וסת תחילת חולי מעיים

אין להתענות²¹ בערב שבת כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה. וגם עקב שינוי וסת תחילת חולי מעיים²², שרבים המה האנשים אשר לאחר צום כאשר יאכלו מאכלים שמנים ומבושמים, הרגשתם לא תהיה טובה, וגופם יחלש, ואין זה כבוד השבת. ולכן מצינו לאנשי מעשה שהגם שמיעטו מלאכול בערב שבת, מכל מקום אכלו מעט מהחלה שהוכנה לשבת ומעט מהבשר השמן שהוכן לכבוד שבת, כדי להרגיל מעיהם לכך, ולא יגרם להם בשבת שינוי וסת.

בעל תשובה²³ המתענה בכל יום צריך ליזהר בימים שיאכל, כמו שבת ויום טוב וראש חודש, שלא יאכל אלא דברים רכים הנוחים להתעכל, כי שינוי וסת תחילת חולי מעיים. ואפילו מדברים טובים לא ימלא בטנו, פן יחלה ונמצא מבטל קריאת שמע

¹⁸ סי' שז סע' ו ובביה"ל ד"ה ודוקא, ושם מיירי לדבר מצוה, ועיין סי' שז סע' ב ובביה"ל ד"ה אסור.

¹⁹ סי' שז סע' ב ובמ"ב ס"ק ט

²⁰ מ"ב שם יח. ואף דבחי"א כלל ס' דין ח' משמע דכשינכה לו אם לא ישמור בשבת תו לא מיחשב בהבלעה לא נהירא כלל וראיתו שהביא מכתובות ס"ד ע"ב תוד"ה מחזי אינה ראייה כלל דהתם הלא יכול לחזור מקטטתו באמצע וע"כ בודאי תקנו שיתחשב לכל יום ויום בפ"ע משא"כ בענייננו שהשכירו לחודש שלם וכי משום שינכה לו כשלא ישמור איזה יום יתחשב כשכיר יום ובודאי כן הוא הדין דמי שהוא שכיר חודש או שבוע אם יחסר איזה יום מהפעולה יכול לנכות לו דהא קבל עליו לשמור חודש או שבוע שלם ואעפ"כ מקרי השכר שבת שלו בהבלעה כנ"ל ברור. באור הלכה שם ד"ה נותן לו

²¹ מ"ב רמט יח

²² ונוהגין אנשי מעשה למעום בערב שבת קודש ממאכלי שבת. ונראה מקורם ממה שאמרו בסנהדרין (דף ק"א ע"א) כל ימי עני רעים, והאיכא שבתות וי"ט, ומשני, כדשמואל שינוי וסת תחילת חולי מעיים, ולכן הנהיגו להתרגל בערב שבת במאכלי שבת, כי היכי דלא להוי כשינוי וסת. (אוצר ההלכה סימן רמט נפש חיה – מרגליות)

²³ יוסף אומץ חלק א אופן שמחת יום טוב סימן תתיט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

שחרית או ערבית וכן קדושה ברבים, וכן נכשל שאינו מתפלל בעשרה, גם יתבטל מתלמוד תורה. והחכם עיניו בראשו, ויזהר שלא ימלא בטנו פן יחלה ויבוא לידי ביטול תלמוד תורה ותפילה, בפרט בראש חודש ופורים שהסעודות בהם מדברי סופרים, שאין עשה מדבריהם דוחה עשה מן התורה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>